

מסורת הש"ס

(א) מנינה ו, (ב) ויקרא
 מ. כג. ותי מלפני אור
 יטובה, ורש"י, א מנינה
 ח. טובה ה': ד: ויחמ
 פ. חולין קלת. ערפין ד, י
 (ד) עני מוסר יומא עב.
 ד"ה עני, (א) ג' נדפשו:
 קלט: ורש"י שם ד"ה
 מ"ל ומן את הערפין
 וכי כמות הר"ד [עני
 כרש"י], (י) ו"ל להו.
 יע"ש, (ח) ספרי פ' ראה,
 (ט) "עני יעקב" ליתא
 כספרי. ועין בן אריה
 מש"כ פנה, (י) עני מוסר
 טובה יא: ד"ה ונדבולו ויק
 נד: ד"ה פרי, (ט) רש"י
 מ"ו, (ג) ו"ל שם שנים
 שלמות. ע"ש, (ח) ונדבולו ויק
 טו, ד, (י) ויקרא מ, (עני
 לג, (ט) ויקרא מ, (עני
 ג, (ט) נדפשו ויקרא, (ג)
 ולבן הספוק, (ח) וננינה
 ג ע"א, שם, (ג) ונדבולו
 טו, ד, (ק) ופסחה סו
 ע"א, (ג) נדפשו י. מטי.
 וע"ש רש"י מה ע"ש ע"ש
 ד"ה אין, (ג) ו"ל בכל
 רש"י, (ח) נדבולו זה שייך
 לעיל מן ע"א, (א) ונמנו
 ג, (ג) ונדבולו, (א) ו"ל
 וננינה השוכר ותי טמה
 ומון לו שכו, טעמא.
 (כש"ש, ע"ש, (ח) וננינה
 ע"א, (ט) ו"ל ע"ש
 ו"ל בשל שנים. וע"ש, (ג)
 (ח) ונדבולו, מן יא,
 (א) ו"ל ע"א, (ח) ו"ל ע"א
 מנינה ו, ד"ה ר' יוחנן,
 (ט) ועין לעיל טו ע"א
 ורבינו שם ד"ה לא כספרי,

(יכול אפילו חלה. בתוך שש היא חייב להשלים ימי חלויו: ס"ל ונשבעים ילא. ואפילו לא עבד שש שלמים): ופגע בו ויכל אחרי כן למחרת: בעושה מעשה מחט. בחלויו שהוא מעשה קל קמני לעיל כל שש אינו חייב להשלים חלה עבד ליה מלאכה: מעשה מחט. מוסר: חלה ד' נעשה כו'. דהכי קמני כי חלה שלש אינו משלים חלה יותר מכאן כחלה כל שש והוא חייב להשלים: מכל מין ומין. מלאכה ומגדן ומיקדן שזו ה' סלעים מכל אחד שהן ט"ו סלעים ולקמיה פריך מנינא אתא לאשמועינן: כשליש של עבד. נוק שור מועד שהג' את העבד ולקמיה יליף טעמא: כחמשי של ערפין. הוא ערך גדול שבערפין: מנינא אתא לאשמועינן. בשלשה מניין של חמש הווי להו ט"ו: הא קמ"ל כו'. להכי תני שהן חמש עשרה לאשמועינן ללא קפיד ללא מכל מין לא קפיד דלי צדיק ליה מהאי קודם הענק תעניק ריקס. לא תשלחנו ריקס (דברים טו) ובפרין הבן כתיב (שמות לז) וכל זכור בניך תפדה ולא יראו פני ריקס: אי כתיב ריקס לבסוף. הענק תעניק לו מלאכה מגדן (ט) מיקדן ולא תשלחנו ריקס כדקאמר: ריקס מעיקרא. קודם הענק תעניק שדי ריקס כו': מעולת ראיה. דלמיה ללא שמי כסף: אשר ברך. כיפא להענק תעניק הוא ללמדך שטרדוש המקרא לרבות ולא למעט: נתינה נתינה. כתיב הכא^א תמן לו וכתיב התם בזוקי עבד כסף שלשים שקלים ימן לאדוניו (שם כח): וילף נתינה נתינה מעבד הוא דתפסחה מרובה כו'. כולה חלה קושיא היא עד עבד מעבד הוה ליה לנילף: מינה מינה גמר. אין אדם דן ג"ש מעלמו (ו) ומסורה היא להם מרבותיהם ומסנייה אחו מינה נכתבה לג"ש ככל דבר הלמד מחבירו. ועד השתא דהוה אמרינן דרבי שמעון גמר מרבית דנתינת הענק נדרש לג"ש הוה פרכינן ג"ש מנא ליה דגמר מנתינה דערכין נגמר מנתינה דעבד מש"ה איכתיב לתרוי ג"ש דר' שמעון לאו ג"ש דנתינה גמר ללא דמיכה כתיב בעבד (ויקרא כה) וכי ימוך וכתיב בערפין (שם כז) ואם מן הוא: היינו דכתיב ללא גורן ויקב. למימר שדי ג"ש אכל חד מינייהו דהווי להו ט"ו: למה לי. הואיל וסופו לרבות כל דבר מנאשר זכרן: כגלל זכרה. ללא פרה ורבה וכן גדולי קרקע: למעוטי

האשה נקנית פרק ראשון קידושין יז.

עין משפט
נר מצוה

קס א מיי פ"ג מהל' עבדים הלכה טו סגנו עין פ:
 קסא ב ג מיי שם פ"ב הלכה ה:
 קסב ד ה מיי שם פ"ג הל' יד סגנו עין פל וכלאין קטמ:

(א) אמה העבריה בסימנים ת"ט ובי תשלחנו. מימה דלקמיה (ה) דרשין אף לאמתך מעשה כו' להענקת ולמה לי תרי קראי וי"ל דתרווייהו זריכי דאי לאו לאמתך לא הוה יליפין הענקה בזמנה העבריה מוכי תשלחנו כיון דלא תשלחנו כיון

יכול אפילו חלה ת"ל ובישבעית יצא אמר רב בשש אהבא במאי עסקינן כגון שברח ופגע בו ויובל מהו דתימא הואיל ואפיק ליה ויובל שילוחו מעמך קרינן ביה ולא ניקנסיה ונעניק ליה קמ"ל אמר מר יכול אפילו חלה ת"ל ובישבעית יצא אפילו חלה כל שש והתניא חלה שלש ועבד שלש אינו חייב להשלים חלה כל שש חייב להשלים אמר רב ששת בבעושה מעשה מחט הא גופא קשיא אמרת חלה שלש ועבד שלש אין חייב להשלים הא ארבע חייב להשלים אימא סיפא חלה כל שש חייב להשלים הא ד' אין חייב להשלים הכי קאמר: חלה ד' נעשה כמי שחלה כל שש וחייב להשלים: תנו רבנן כמה מעניקים לו חמש סלעים מכל מין ומין שהן חמש עשרה סלעים דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר יושלים בשלשים של עבד ר"ש אומר חמשים כחמשים שבערפין אמר מר חמש סלעים מכל מין ומין שהם חמש עשרה סלעים דברי ר' מאיר ור"מ מנינא אתא לאשמועינן הא קמ"ל מיבצר הוא דלא מבצר ליה מהאי מנינא ואי בצר ליה מחד מנינא ומפי ליה מחד מנינא לית לן בה מאי טעמא דרבי מאיר יליף ריקס ריקס מבכור מה להלן חמש סלעים אף כאן חמש סלעים ואימא חמש סלעים מכולהו אי כתיב ריקס לבסוף כדקאמרת השתא דכתיב ריקס ברישא שדי ריקס אצאן ריקס אגורן ריקס איקב ונילף ריקס ריקס (מעולת ראיה אמר קרא אשר ברך יי' אלהיך רבי יהודה אומר שלשים בשלשים של עבד מאי טעמא דרבי יהודה יליף נתינה נתינה מעבד מה להלן שלשים אף כאן שלשים ונילף נתינה נתינה מערכין מה להלן חמשים אף כאן חמשים חדא דתפשתה מרובה ל' לא תפשתה תפשתה מועט תפשתה ועוד עבד מעבד הוה ליה למילף ר' שמעון אומר חמשים כחמשים שבערפין מאי טעמיה דרבי שמעון גמר נתינה נתינה מערכין מה להלן חמשים אף כאן חמשים ואימא בפתחת שבערפין אשר ברך יי' אלהיך כתיב ונילף נתינה נתינה מעבד מה להלן שלשים אף כאן שלשים חדא דתפשתה מרובה לא תפשתה ועוד עבד מעבד הוה ליה למילף ר' שמעון מיכה מיכה גמר בשלמא לר' מאיר היינו דכתיב צאן גורן ויקב אלא לר' יהודה ורבי שמעון האי צאן גורן ויקב למה לי האי מיבעי ליה לכדתניא יכול לא יהו מעניקין אלא מצאן גורן ויקב מנין לרבות כל דבר ת"ל אשר ברך יי' אלהיך א"כ מה ת"ל צאן גורן ויקב לומר לך מה צאן גורן ויקב מיוחדים שישנן בכלל ברכה אף כל שישנן בכלל ברכה יצאו כספים דברי ר' שמעון רבי אליעזר בן יעקב אומר יצאו פרדות ור' שמעון פרדות משבתן בגופייהו ורבי אליעזר בן יעקב כספים עביד בהו עיסקא וצריכא דאי כתב רחמנא צאן הוה אמינא בעלי חיים אין גידולי קרקע לא כתב רחמנא גורן ואי כתב גורן הוה אמינא גידולי קרקע אין בעלי חיים לא כתב רחמנא צאן יקב למה לי למר

תורה אור השלם

1. כי תפקה עבד עברי שש שנים יעבד ויבשבעת יצא לחפשי חבמו.
2. וכי תשלחו חפשי מעמך לא תשלחנוו רש"י טו יג
3. ופטר חמור תפדה בשה ואם לא תפדה יעפרתו לך בכור בניך תפדה ולא יקרא פני ריקס: שמות לר' יצחק
4. העניק תעניק לו מצינן ומקדן ומיקדן אשר ברך יי' אלהיך תתן לו: דברים טו יג

תום ר"י הזקן

ובשבעית אף בשביעית עובד היינו כשברח. יצא אצ"פ שנתבטל, והיינו כשחלה. ופגע בו ויובל פ"ש מיד למחרת שברח. הרי"ם (נדב"ש פ"ב הי"ד) פירש אפילו כשהוא בורח יצא לחרות, וכ"ש אם פגע בו כשחזר ומשלים לדעולט אין לאחר ויובל תשלומין. ואז דמפרשי שברח שנה קודם יובל ולאחר יובל הוא משלים כמה שברח ויצא כשעבד שנה, [מכח] יובל שערב. מחט. שיעושה מלאכה קלה ואינו בטל מכל וכל אפילו חלה כל שש בוה החולי יצא, אבל אם אינו יכול לעשות שום מלאכה הואיל ונתבטל רוב שש ישילים. ומסתברא שאין זה הדין אלא בעבד עברי, אבל שכיר אחר אם חלה מחשב עמו כל מה שנתבטל אם מעט אם הרבה. ואימא מ"ה"ה בשכיר פועל, דשכיר קרייה רחמנא. (ט) וירושלמי. בהח חלה, שעבד רוב שש ואם לא ברת היה פטור. לא אבשה, לא חלית. אתנשבת פברעי, (והרפ"א) [נתרפאת] מהרה.

גמ' בועשה מעשה מחט. עין ז"מ דף קט ע"א מה"ה שבת גדולה:

גליון הש"ס

גמ' בועשה מעשה מחט. עין ז"מ דף קט ע"א מה"ה שבת גדולה:

מוסף רש"י

דתפשתה מרובה לא תפשתה. כל מקום שמתא שני דריס, אחד חושב מרובה ואחד חושב מועט, טוב לך תפוס את המועט, שאפילו היה לך תפוס את המרובה ותפסות תפסיה שיעט תפסיקך תפסיה, שיעט בכלל המרובה המועט, אבל אם תפוסה המרובה והיה לך תפוסה המועט, מנללית שתפסתה שלא כיון (וחגיגה י"ד). דיש להקשות מפוט את המועט (ש"ב ד). תפשתה חלו מועט לך תפוס את המרובה, אינו חולק על דברך אלא מוסיק, דכגלל מריכה כתיב מועט (שם). ועי' חגיגה חולין קלת. בארובה. תלמוד לומר אשר ברך ה' אלהיך. מכל מה שברך נטלה (דברים טו יד).

מוסף תוספות

א. ה"ל לפר"ד בכל שהו. מוס' רב"ש.

מנא לן דככל שהוא נילף מבכור ותהא ה' סלעים וי"ל דשמש הלכה למשה מסיני הוה דככל שהוא דלא למ"ד צפ"ק דחגיגה (דף יא). דעולת ראיה שמי כסף דבר טורה אמרו צירושלמי פ"ק דמסכת פאה"ה דהוי הלכה למשה מסיני (א):

חדא דתפשתה מרובה לא תפשתה. מימה כיון דכתיב אשר ברך הוה לן למילף מן המרובה כדאמר לעיל דפריך וילף ריקס ריקס מעולת ראיה ומשני אמר קרא אשר ברך וי"ל ללא דמי דלעיל לא כתב אלא חד ריקס אזכור ועולת ראיה אית לן למילף מן המרובה משום אשר ברך אכל הכא חד נתינה

כתיב גבי עבד וחד גבי ערפין ואין לומר דאשר ברך קאי אמרובה דהיינו ערכין אם ספרא ללמד מעבד מעבד כי יליף מערכין מהני אשר ברך לאפקוי ללא נילף מפחות שבערפין כדפריך בסמוך וילף מפחות שבערפין ומשני אמר קרא אשר ברך: למר